

Комунальний заклад Львівської обласної ради
Львівський фаховий коледж культури і мистецтв

Затверджую
Голова приймальної комісії
Зоряна РИБИНА

27 травня 2026 р.

**Програма індивідуальної усної співбесіди
з української мови та літератури**
для вступників на основі повної загальної середньої освіти
для здобуття освітньо-професійного ступеня
фахового молодшого бакалавра
галузі знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
за спеціальностями В13 “Бібліотечна, інформаційна та архівна справа”,
В14 “Організація соціокультурної діяльності”.

Програма індивідуальної усної співбесіди з української мови для вступників на основі повної загальної середньої освіти для здобуття освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, галузі знань: **В Культура, мистецтво та гуманітарні науки**

за спеціальністю **В13 “Бібліотечна, інформаційна та архівна справа”,
В14 “Організація соціокультурної діяльності”**

“10” лютого 2026 року

Розробники: Забанжало Ірина Романівна, викладачка української мови та літератури, української мови за професійним спрямуванням, стилістики ділового мовлення та редагування ділових документів;
Андрусик Н.В., викладачка української та зарубіжної літератури.

Програму схвалено та рекомендовано на засіданні предметної циклової комісії загальноосвітніх дисциплін.

Протокол від “10” лютого 2026 року № 7

Голова предметної циклової комісії загальноосвітніх дисциплін

“10” лютого 2026 р.

Забанжало І.Р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка
2. Програма співбесіди з української мови та літератури
3. Перелік питань, що виносяться на співбесіду
4. Критерії оцінювання відповідей
5. Список рекомендованої літератури

Пояснювальна записка

Програма індивідуальної усної співбесіди з української мови для абітурієнтів спеціальностей: В13 “Бібліотечна, інформаційна та архівна справа”, В14 “Організація соціокультурної діяльності” Львівського фахового коледжу культури і мистецтв розроблені на основі чинних навчальних програм з української мови для 10-11 (рівень стандарту) класів загальноосвітніх навчальних закладів та програмою зовнішнього незалежного оцінювання.

Матеріал програми охоплює такі розділи: “Фонетика”, “Графіка”, “Орфоепія”, “Орфографія”, “Лексикологія”, “Фразеологія”, “Будова слова”, “Словотвір”, “Морфологія”, “Синтаксис”, “Стилістика”, “Розвиток мовлення”, “Усна народна творчість”, “Давня українська література”, “Література кінця XVIII - початку XX ст.”, “Література XX ст.”

Мета й завдання вивчення української мови та літератури визначені державною програмою, яка визначає основний зміст навчання і вимоги та критерії оцінювання результатів.

Основна мета вивчення української мови та літератури у навчальних закладах України на сучасному етапі полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатого мовної особистості, яка вільно володіє вміннями й навичками, комунікативно виправдано користуватися засобами державної мови в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Абітурієнти, які проходять співбесіду, повинні:

- розрізняти звуки мови, визначати голосні й приголосні звуки, їх характеристику, ділити слово на склади, розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування звуків; наголошувати слова відповідно до орфоепічних норм;

- розпізнавати вивчені орфограми й пояснювати їх за допомогою правил; правильно писати слова з вивченими орфограмами; знаходити й виправляти орфографічні помилки на вивчені правила;

- відділяти закінчення від основи, добирати спільнокореневі слова, розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, визначати спосіб творення слів;

- пояснювати відомі слова, добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні; знаходити в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів за значенням; пояснювати значення фразеологізмів; крилатих висловів;

- розпізнавати частини мови, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль;

- розрізняти словосполучення й речення, визначати типи підрядного зв'язку в словосполученні; · визначати структуру речення, вид речення, правильно ставити розділові знаки й обґрунтовувати їх;

- визначати в реченні з прямою мовою слова автора й пряму мову, замінити пряму мову непрямою; вміти оформити цитати та діалог;

- розпізнавати стилі мовлення, визначати особливості кожного з них; аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів;

- розрізняти літературні види і жанри, співвідносити літературний твір з відповідними літературними напрямками;

- характеризувати літературних героїв, коментувати їхні вчинки;

- орієнтуватися в сюжетах літературних творів;

- визначати провідні мотиви ліричних творів, знаходити художні засоби;

- знати псевдоніми і справжні імена письменників, визначати їхнє місце в літературному процесі.

Абітурієнт повинен знати: мовні норми сучасної української літературної мови (орфографічні, орфоепічні, лексичні, граматичні,

стилістичні, пунктуаційні); мовленнєві норми (етику й етикет спілкування).

Абітурієнт повинен вміти: вільно володіти усною та писемною формами української літературної мови, правильно і грамотно писати й говорити, формулювати й виголошувати свої думки, підтримувати діалог.

Примітка. Приймальна комісія інформує, що згідно чинного законодавства та Правил прийому на навчання у Львівській фаховий коледж культури і мистецтв у 2026 році **ведеться відеофіксація співбесіди**. У день співбесіди неповнолітні особи повинні бути у супроводі одного з батьків чи юридично довірених осіб для підписання згоди на відеофіксацію співбесіди. Особи, які досягли повноліття самостійно підписують дозвіл на відеофіксацію .

Програма з української мови

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Алфавіт. Наголос. Співвідношення звуків і букв. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування у-в, і-й. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів. Сполучення йо, ьо. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування звуків. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила перенесення слів з рядка в рядок. Написання найпоширеніших складних слів разом і через дефіс. Правопис

складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис -н- та -нн- у прикметниках і дієприкметниках, *не* з різними частинами мови.

Лексикологія. Фразеологія

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі слова й неологізми. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми.

Будова слова. Словотвір

Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова.

Морфологія

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників. Відмінювання іменників. Незмінювані іменники в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок іменників.

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення. Зміни приголосних за творення ступенів порівняння прикметників.

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат.

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Вид дієслова. Форми дієслова. Безособове дієслово. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних за творення прислівників вищого та найвищого ступенів порівняння. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.

Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні й підрядні. Групи сполучників за вживанням та за будовою. Правопис сполучників. Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови.

Частка як службова частина мови. Правопис часток.

Вигук як частина мови. Правопис вигуків.

Синтаксис

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення.

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні; за емоційним забарвленням; за будовою; за складом граматичної основи; за наявністю: другорядних членів; за наявністю необхідних членів речення; за наявністю ускладнювальних засобів.

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком. Тире між підметом і присудком.

Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка та односкладні речення з головним членом у формі підмета.

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями й реченнями, їхнє значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні.

Типи складних речень за способом зв'язку їхніх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення. Складносурядне речення, його будова. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова, як засоби зв'язку в

складнопідрядному реченні. Основні види підрядних частин: означальні, з'ясувальні, обставинні. Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них.

Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні. Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому.

Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом.

Стилістика

Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їхні основні ознаки, функції.

Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності, адресант і адресат, монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлювання; вимоги до мовлення. Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість й інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів.

Програма з української літератури

Усна народна творчість

Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри, віють буйні», «Засвіт встали козаченьки». Історичні пісні. «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль». Тематика, образи, зміст народних дум і балад. «Дума про Марусю Богуславку» ‘ Балада «Ой летіла стріла».

Давня українська література

«Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги) «Слово про похід Ігорів», Григорій Сковорода «De libertate», «Всякому - звичай і права...», «Бджола та Шершень».

Література кінця XVIII початку XX ст.

Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»

Тарас Шевченко. «Катерина», «Кавказ», «Сон («У всякого своя доля;...»)), «І мертвим, і живим, і ненарожденним... », «Заповіт».

Пантелеймон Куліш. «Чорна рада» — перший український історичний роман-хроніка.

Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я» — соціально-побутова повість-хроніка. Реалізм твору, сучасна (вічна) актуальність проблеми батьків і дітей.

Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» - перший український соціально-психологічний роман.

“Театр корифеїв”. Іван Карпенко-Карий «Мартин Боруля».

Іван Франко. «Захар Беркут», «Чого являєшся мені у сні?...», «Мойсей» — один із вершинних творів І.Франка.

Література XX ст.

Михайло Коцюбинський. Психологічна новела «Intermezzo» з жанровими ознаками «поезії у прозі». Автобіографічна основа. Повість «Тіні забутих предків».

Василь Стефаник «Камінний хрест» — психологічне розкриття теми еміграції.

Ольга Кобилянська. Краса вільної душі, аристократизм духу як провідні мотиви новелі «Valse mélancolique».

Леся Українка. «Contra spem spero!», драма-феєрія «Лісова пісня». Фольклорно-міфологічна основа.

Олександр Олесь. «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!...»

Павло Тичина. «Пам'яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить... », «О панно Інно...»

Максим Рильський. «У теплі дні збирання винограду...»

Микола Хвильовий. «Я (Романтика)» – новела про добро і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і фанатичною відданістю революції, між загальнолюдськими, вічними цінностями й політичною кон'юктурою.

Володимир Сосюра. «Любіть Україну!».

Валер'ян Підмогильний «Місто» Зображення «цілісної» людини: в єдності біологічного, духовного, соціального. Образ українського інтелігента.

Микола Куліш. «Мина Мазайло» Проблема готовності українського суспільства бути українським (на прикладі позиції, поведінки дійових осіб).

Олександр Довженко. Історія написання кіноповісті «Зачарована Десна» (1942-1956), автобіографічна основа, сповідальність.

Андрій Малишко. «Пісня про рушник»

Василь Симоненко. «Ти знаєш, що ти - людина?», «Задивляюся у ... твої зіниці...»,.. «Лебеді материнства»

Василь Голобородько. «Наша мова»

Григір Тютюнник. «Три зозулі з поклоном»

Василь Стус. «Господи, гніву пречистого...»

Іван Драч. «Балада про соняшник»

Дмитро Павличко. «Два кольори»

Ліна Костенко. «Страшні слова, коли вони мовчать...», «Маруся Чурай».

Твори українських письменників емігрантів

Іван Багряний. «Тигролови»

Євген Маланюк. «Уривок з поеми»

Перелік питань, що виносяться на співбесіду
з української мови

1. Фонетика як розділ мовознавства. Голосні й приголосні (тверді й м'які, дзвінкі й глухі) звуки. Співвідношення звуків і букв.
2. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Чергування звуків
3. Пряме і переносне значення слів. Омоніми. Синоніми. Антоніми.
4. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі слова та неологізми
5. Лексика української мови за походженням.
6. Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення
7. Іменник як частина мови: рід, число, відмінювання.
8. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок іменників.
9. Прикметник як частина мови: відмінювання та ступені порівняння.
10. Числівник як частина мови: відмінювання кількісних та порядкових числівників.
11. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників для позначення часу й дат.
12. Займенник як частина мови: відмінювання та правопис.
13. Дієслово як частина мови. Форми дієслова. Дієвідміни.
14. Дієприкметник та дієприслівник як особлива форма дієслова.
15. Прислівник як частина мови: ступені порівняння та правопис.
16. Службові частини мови. Вигук.
17. Речення як основна синтаксична одиниця. Види речень.
18. Головні та другорядні члени речення.
19. Просте односкладне речення, його види.
20. Просте ускладнене речення.

- 21.Складносурядне речення та розділові знаки.
- 22.Складнопідрядне речення та його види.
- 23.Складне безсполучникове речення та розділові знаки в ньому.
- 24.Складне речення з різними видами зв'язку.
- 25.Стилі мовлення та їхні основні ознаки.

Перелік питань, що виносяться на співбесіду
з української літератур

1. Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень.
2. Тематика, образи й зміст народних дум і балад.
3. Григорій Сковорода. Вірші «De libertate», «Всякому - звичай і права...», байка “Бджола та Шершень”.
4. Нова українська література. Поема “Енеїда” Івана Котляревського.
5. Аналіз послання «І мертвим, і живим, і ненарожденним...», поезії “Заповіт” Т.Шевченка.
6. Протистояння імперського режиму і вільнодумної, національно свідомої особистості (“Сон”, “Кавказ” Т Шевченка).
7. Риси духовної й матеріальної культури українців у повісті І.Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».
8. Проблема життєвого шляху героями роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного.
9. Іван Карпенко-Карий і “театр корифеїв”.
- 10.Поема «Мойсей», поезія “Чого являєшся мені у сні?” Івана Франка.
11. Творчість М.Коцюбинського: новела «Intermezzo» та повість «Тіні забутих предків».
- 12.Василь Стефаник – новатор у галузі новели. Психологічне розкриття теми еміграції в новелі «Камінний хрест».
13. Образ жінок-інтелектуалок у новелі «Valse mélancolique» О.Кобилянської.

- 14.Творчість Лесі Українки як видатне явище світової літератури (на прикладі вивчених творів).
- 15.Поезія початку ХХ ст. (на основі вивчених поезій Миколи Вороного, Олександра Олеся, Павла Тичини, Максима Рильського)
- 16.Проблема боротьби добра і зла у новелі «Я (Романтика)» Миколи Хвильового.
17. Роман “Місто” В.Підмогильного - перший урбаністичний роман в українській літературі.
- 18.Особливості творчості Остапа Вишні.
- 19.Любов до рідної мови і боротьба за її чистоту у п’єсі М.Куліша «Мина Мазайло».
- 20.Світ дитинства в кіноповісті «Зачарована Десна» О. Довженка.
- 21.Поезія середини ХХ ст. (В.Сосюра “Любіть Україну”, А.Малишко “Пісня про рушник” і под.)
- 22.Образ любові як втілення високої християнської цінності в новелі Григора Тютюнника «Три зозулі з поклоном».
- 23.Образ Марусі Чурай з однойменного роману Ліни Костенко як втілення кращих рис українського народу.
- 24.Літературне “шістдесятництво”.
- 25.«Тигролови» Івана Багряного - український пригодницький роман. Проблема свободи й боротьби за визволення.

Критерії

оцінювання якості знань абітурієнтів на індивідуальній усній співбесіді з предмета “Українська мова”

галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» для спеціальності В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа», В14 “Організація соціокультурної діяльності”

Схеми переведення з 12-бальної на 200-бальну шкалу оцінювання (від 0	Критерії оцінювання якості знань абітурієнта
--	--

– 200 балів)		
Бали за 12-бальною шкалою оцінювання	Бали за 200-бальною шкалою оцінювання	
Незадовільно		Початковий рівень навчальних досягнень
1	100	Абітурієнт підтримує бесіду на елементарному рівні. Здебільшого відповідає на запитання лише однозначними реченнями ("так" чи "ні") або уривчастими реченнями ствердного чи заперечного характеру.
2	101-109	Абітурієнт відповідає на елементарні запитання короткими репліками, не розуміє основних мовознавчих понять, знання загалом мають хаотичний характер.
3	110-119	Абітурієнт має певні знання із запропонованої теми, але викладає матеріал непослідовно і допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді.
Задовільно		Середній рівень навчальних досягнень
4*	120*-129	Абітурієнт має певні знання із запропонованої теми, але викладає матеріал непослідовно і допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді.
5	130-139	Абітурієнт не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки й відчуває труднощі під час добору прикладів.
6	140-149	Абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно і допускає помилки в формулюванні правил.
Добре		Достатній рівень навчальних досягнень
7	150-159	Абітурієнт викладає основні положення з певної теми, але допускає деякі помилки та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу.
8	160-169	Абітурієнт викладає основні правила з певної теми, наводить приклади до правил, обґрунтовує свої думки, але трапляються недоліки у мовленнєвому оформленні відповіді.
9	170-179	Абітурієнт дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача.
Відмінно		Високий рівень навчальних досягнень
10	180-189	Абітурієнт розуміє та може вільно і змістовно викласти основні мовознавчі поняття, обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а

		самостійно дібрані.
11	190-199	Абітурієнт ґрунтовно і послідовно викладає матеріал, виявляє повне розуміння його змісту, дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.
12	200	Абітурієнт має ґрунтовні й досконалі знання, застосовує їх на практиці; коротко, виразно, оригінально формулює свою думку, може дібрати цікаві, влучні, дотепні, переконливі аргумент та приклади, творчо підходить до запропонованої теми.

*-прохідний бал

Список рекомендованої літератури

1. Авраменко О.М., Блажко М.Б. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі. I частина. – К.: Грамота, 2020. – 496 с.
2. Авраменко О.М., Пахаренко В.І. Українська література: Підручник для 10 кл. загальноосвітн. навч. закл. (рівень стандарту, академічний рівень). – К.: Грамота, 2010. – 280 с.
3. Білоус П. В. Українська література XI—XVIII ст. — К.: ВЦ „Академія”, 2009.
4. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник для 11 класу. Рівень стандарту. – К.: «Генеза», 2012.
5. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник для 10 класу. Рівень стандарту. – К.: «Генеза», 2010.
6. Плющ М.Я., Гринас Н.Я. Граматика української мови в таблицях: навчальний посібник. – К.: Вища школа. - 2004.
7. Українська мова: навчальний посібник для студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації/ Т.М.Антонюк, О.С. Стрижаковська, Л.М. Авдіковська. – Чернівці: ДрукАрт, 2014. – 344 с.

8. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім.О.О.Потебні; Інститут української мови. – К. : Наукова думка, 2019. – 390 с.
9. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови: 4-е вид. – К. : Освіта, 2000. – 254 с.